

Žerjavica ali živo oglje postane še le tedaj, kadar so se derva izplamenele, in napravlja ostalo gorkoto najbolj popolno in najdelj terpečo, ako se sapa bolj pozaprè. Bolj ko se je popred plamen zadušil, toliko več ostane živega oglja. Žerjavica derži vročino bolj skupaj, kakor plameneci ogenj in je toraj priličnejši ondi, kjer se vročina na tesno zakupiti mora. Po tem takem dobimo največjo gorkoto od derv, ako popolnoma gorijo s plamenom, od oglja pa, ako žerjavico prav porabimo, namreč tako-le: ako dobre, popolnoma suhe derva v ne predebelih, čisto kratkih, od ognja popolnoma obdanih polenih ne prepočasno in tudi prenašlo ne gorijo in če se podlaga, naj se to zgodi tedaj, kadar plamen že vpada in nehuje, in poslednjič se mora žerjavica dobro zapreti.

Kdor umno kuri in ogenj sposobno hranjuje, si mnogo derv in marsikter krajcar pribrani!

Janko P. Vijanski.

Novi svilódi ali židni červiči.

V „Moniteur-u“ francozkem vladnem časniku, se je bralo te dni pismo, v katerem gosp. Guerin Meneville priporoča cesarju Napoleonu, naj bi se na Francozkem poskusili novi kinežki svilni červiči. Ta gosena — pravi Guerin — živi pod milim nebom na japonskem ruju ali firnežkem germovji (Aylanthus) in po dva pridelka dá na leto; svila (žida) je močna in Kitajci si že sto let predejo svoje oblačila iz nje. Nekatere skušnje na Francozkem in v Algerii, ki so se dobro sponesle, pričajo, da ti novi svilodi, ako se udomačijo, utegnejo francozki deželi siva veliko dobička donesti. Zato prosi Guerin, naj bi cesar ukazal, da se na deržavnih grajšinah ti novi svilodi na debelo poskusijo.

Tudi nas mika zvediti, kako se bojo skušnje obnesle. Kar bomo slišali, bomo svojim bravcom berž povedali.

Koza kmetijstvu koristna žival.

(Dalje).

Koza po natori svoji stoji v sredi med ovco in serno. Če je ravno pod milim nebom rada in posebno v gojzdu, se vendar hleva in hiše kmali in prav lahko privadi in se povsod s pridom rediti dá. Res je, da se po kozji naturi kozarija v goratih krajih najbolj spleča, kjer se kozé lahko na pašo gonijo; toda tudi po ravninah se dajo z velikim pridom rediti, če se jim, namesti da bi se na pašo spušale, doma v hlevu kerma poklada. Kerma hlevske koze poleti je mladikovje iz žive meje, gojzdana trava, plevél, detelja, frišen in sirov frodelj, perje vinske terté, slama, stolčena repa in krompir, črna moka, otrobi, preše in marsikaj družega, kar se iz vertov dobiva ali v kuhinjah za pomije ostaja. Veliko koz se poleti samo s perjem iz živih mej in pa z vejami in germovjem iz gojzda preredi. Pozimi se kozam poklada večidel merva, cela ali pa rezana, žito, korenstvo ali pa frodelj, pri kateri klaji se kozé dobro počutijo. Na paši koza vse žrè, kar ji le pred gobec pride; pri vsem tem se pa vendar najraje suhih in terdih zeliš derži; kozi je tudi trobelika ali smerdljivec ali mišje zelce (Schierling) in pa mleček ali volčje ali pasje mleko (Wolfsmilch) prav ljuba jed, ki je drugi živini strupena, kozi pa nič ne škoduje. Nasproti pa so ji škodljive mnoge druge zeliša, ki drugi živini niso, kakor želod, perje kapčavega lesa, vélikega maklena, viš ali trava, ki raste po močvirji (Rindgrünn), šar, muhec (Segge), dresen (Flohkraut).

Koza je vroče kervi, zato v eni minuti 24krat zasope in žila ji po 48 tripne; pri dobri strežbi doseže starost do 20 let in še čez. Kakor prežvekajoča žival nima v zgornji čeljusti nič prednjih zob, v spodnji pa 8, ktere spremení kakor ovca; jeklov nima, kočnikov pa na vsaki strani zgorej in spodej po 6, in po tem takem skupaj 24. Toda vse kozé

nimajo enakega števila zob; kozé jih imajo po navadi manj kakor koz li. Po zobéh in kolenih na rogéh se, kakor pri ovcah in kravah, pozveda kozja starost. Nekatere koze so mulaste (brez rogov), druge imajo po 3, 4 ali tudi po 5 rogov. Kakor skušeni kozarji terdijo imajo mulaste in bele kozé prijetniše in boljše mleko kakor rogate in dimaste.

Koze in kozli jamejo že perskati, ko so po pol leta stari; kdor si hoče pa močnih koz zarediti, ne smé kozlov spušati, dokler niso 18 mescev do 2 let stari; koza pa mora saj leto ali 15 mescev stara biti, preden se h kozlu pusti. Kakor pri drugi živini, se mora tudi pri reji kozji na to paziti, da sta kozel in koza, ki se parita, zdrava, čila in velika, da sta lepo zrašena in dobrega plemena. Koza mora stegnjenega života biti, dolgo in polno vime, dolga sesca, gladko dlako, rahlo kožo in čiste pa bistre oči imeti. Za pleme so najbolje take koze, ktere je mati posamne ali k večemu po dvoje vergla, ki niso kočljive, to je take, ki si v kermi ne zberajo, ampak vse vprek jedó, in se po dvakrat v letu obravijo. Kozel pa mora imeti dolgo glavo, dolge ušesa in velike rogé, bistre oči, širok križ in široke ledja, debele stegna, drobne kosti, tanko, dolgo in gosto dlako; sicer naj je živ in prav serčan. En sam kozel more brez škode ubrejiti na dan po 30 koz, leto in dan tedaj okoli 400, in je dober za pleme po 8 do 10 let. Toda bolje je, da se obderži le eno jesen za pleme; potem naj se dá rezati, da se zredí in za dom zakolje ali pa prodá. Koza se pa pusti za pleme po 7 let in še delj, potlej se pa spitana zakolje ali pa živa prodá.

Koze perskajo najbolj mesca kozaperska (oktobra; odtod ima mesec oktober pri naših Slovencih že od nekdej ime kozopersk), pa tudi en mesec pred — mesca kimovca, in en mesec pozneje — mesca listopada. Koza perska po 36 ur; takrat ji daj kozla in pusti ju pri dobri piči in vodi kakih 12 do 24 ur v hlevu skupaj. Kjer imajo pa veliko koz, je pa najboljše, če se kozel v čedo spusti; ondi si bo gotovo najbolj pohotnih koz izvohal. Kadar se pa vidi, da so vse koze v čedi breje, in se nobena več ne poja, se mora kozel od čede odpraviti. Da se koza dalje molsti more, je prav, da se včasí ne dá ubrejiti, ampak se jalovka priderži. (Dal. sl.)

Kdo je za vojaka pripraven, kdo ne?

V novi postavi, razglašeni leta 1850 za nabero vojaških novincov (rekrutov), je govorjenje od takih bolezní in životnih napák, ktere za zmiraj človeka storé za vojaštvo (soldaštvo) nepripravnega in med kterimi so nekatere take, da jih vsakdo, čeravno ni zdravnik, lahko spozná.

Ker bi marsikdo rad za gotovo zvedil te bolezní in napake, ktere človeka oprostijo vojaščine, naj jih povemo v našem listu.

Na glavi: Kdor ima sila veliko in spačeno bučo, — kdor je popolnoma ali večidel plešec, — kdor ima neozdravljive grinte na glavi, — neozdravljiv koltún, — nezarašene mečave (mehko teme), — velike in boleče zarastke na tacihih mestih glave, kamor soldašk klobuk pritiska, — neozdravljivega raka čepininih kostí, — komur enega ušesa popolnoma manjka, — kdor ima neozdravljive bule na ušesih, ktere človeka oglušijo, — komur je uho znotraj zarašeno, — komur iz ušesa kaj takega teče, kar se ozdraviti ne dá, — kdor je gluh, — komur se obraz tako tresé, da še prav govoriti ne more, — čigar obraz je tak, da ga je gerdo viditi, — kdor ima neozdravljive pijavke slinjavk.

Na očesu: Kdor ima neozdravljivo bolezen trepavnic, — komur se zmiraj solzé izcejajo, — neozdravljiva kermežljivost, — kdor je škilast; na levem očesu mora zlo škiliti, sicer je dober za vojaka; škilec na desnem očesu pa nobeden ni za soldata, — kdor ima krive očesa, mikalico oči, kake očesne mreže ali pege na očéh, ki saj en del sredno mero razširjene punčice zakrivajo, — dalje oprostijo vojaščine: mnogoverstne bolezní punčice, — sle-